

מעשר עני, פרש"י דאע"ג דחביב עליו ואם לא היה בידו מעשר עני הוזה היה נותן לו מזוות משלו אפ"ה שרי עיי"ש [ועשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ל"ב) שמתיר מה"ט למי שנדר ליתן סכום מסויים לצדקה ליתנו לנרן בנו (כשאין ידו משגת כל כך מבלעדי זאת) ולא חשיב כלוקח לעצמו, אדרבה כל הקרוב קרוב קודם].

שכר שדכנות (ממעשר)

ובן מש"כ בשו"ת זכרון יהודה (גר"ו, ח"ב סי' קצ"ב) שאין לשלם דמי "שדכנות" ממעות מעשר כיון שהוא עליו חובה ואין אדם פורע חובו ממעשר (מה שחייב ליתן שכר שדכנות מעיקר הדין ובי"ד מחייבים אותו) עיי"ב, נראה דהיינו כשהחתן עצמו הזמין שדכנים, אבל אם אביו היה מטפל עם שדכנים מותר הוא לשלם שכר שדכנות ממעות **מעשר**, כמו שמותר **בשביל** שאר **נישואי** בנו כאמור [מיהו אולי היות שהוא "מחוייב" להמציא (פי' לחפש) שידוך לבנו, שהוא א' מהה' דברים שחייב אדם בבנו (להשיאו אשה, פי' להמציאו שידוך) אלא שהוא מדבר עם שדכנים שהם יחפשו לו (ויעשו בשבילו את מלאכתו) שוב אינו יכול לשלם זה ממעות מעשר כמו שמה"ט אינו רשאי לשלם דמי שכר לימוד ממעות מעשר, שהמלמד הוא שליח האב למלאות חובתו].

ובקונטרס מגדנות נתן (ג"ש, דף פו) כתב לחלק בין אם חישב בשעת מעשה שמסכים רק אם יוכל לשלם לו ממעות מעשר, דבלא"ה הרי הוא פועל

שלו, ודבר שהוא מחוייב בו אסור לו לשלם ממעשר.

מהו "להצניע" מעות מעשרותיו שיהיה לו לאחר שנים להשיא מזה בניו

בתשו' שם כתבנו להחמיר בזה (דהא מחוייב מיד לחלק מעות מעשרותיו (או בסוף השנה) ובפרט בדקיימי עניים, די"א שעובר על כל תאחר כשמאחר צדקותיו), אבל כתבנו למצוא סמוכין להיתר, וכתבנו ליעץ שבינתיים יחזיק המעות **מעשר** בקופת "גמילת חסדים" כדי לעשות עמו בינתיים הלוואות שזה נמי מכלל מצות צדקה, ולעת מצוא (זה **נישואי** אשה) יוציא המעות משם וישתמש עמהם לדברים הנצרכים **לצורך נישואי** צאצאיו, ולאח"ז ראיתי כזה בס' חוט השני (הל' שבת ח"ב ע' של"א) [מיהו בס' צדקה ומשפט (פ"ו סקי"ד) מביא ששמע מא' מגדולי הדור שמותר להצניע מעות מעשרותיו להשיא בהם את בניו, 'ושכדאי לעשות כן הלכה למעשה', ובשו"ת אגר"מ יו"ד סי' קמ"ד) כ' שיש לו לזכותם עכשיו לאלו שיצטרך להם לאחר זמן כדי שייחשב כאילו כבר נתן הצדקה עכשיו, ובס' ישמח לב (ח"א ע' ב') מביא נמי כן מהגרא"מ שך ז"ל שמותר להצניע מעשרותיו אף זמן רב קודם שנצרך להם, אבל מא' מגדולי המורים שליט"א מביא שאינו מותר אלא מזמן שיוצ"ח הגיעו לפרקן להשיאן, כיון דקיימי עניים לפנינו (והוא בבן מגיל י"ח, ובבת מגיל י"ז), וחכ"א מיקל מגיל חמש

אלא שצל"ע לפי מה שמביא בס' דרך שיחה (ז-תכז) מהחזו"א ז"ל שעל כסף שבלא"ה היה נותנו אי אפשר לצאת בו יד"ח מעשר עיי"ש, והכא נמי הלא בלא"ה היה משיא את צאצאיו שבזמנינו מקובל לכל אדם לקיים זאת, אלא שצל"ע במקור הדברים.

*

שאלה - אי מותר "להצניע" מעות מעשרותיו שיהיה לו לאחר שנים להשיא מזה בניו.

שורש השאלה: אי מחוייב לחלק מיד את מעות מעשרותיו, או מותר להשהותם.

תשובה - לא. כן נראה לכאורה, דהא מחוייב מיד לחלק מעות מעשרותיו (או צסוף השנה) ובפרט בדקיימי עניים, די"א שעובר על בל תאחר כשמאחר צדקותיו.

אבל יש להוכיח קצת מתשו' תרה"ד (סי' שמ"ב) שרשאי נעיי"ב במי שמשאיר ממעות צדקה שאם ח"ו ירד מנכסיו הוא או בניו יזון ממנו, ואגב כ' בשו"ת מהרי"ט (ח"א סי' פ"ה) דמי שהיה עשיר והפריש מעשר-עני ואח"כ העני דמותר לו ליקח המ"ע לעצמו עיי"ש, יש ללמוד מזה דמי שהפריש מעשר-כספים ואח"כ העני דמותר לו להחזיק לפרנסת עצמו במעות המעשר.

שוב מצאתי בס' א"ר (או"ח סי' קמ"ז סק"ב) שמביא מהשלה"ק שמי שזיכה אותו השית"ב "במעשרות הרבה" ראוי לבערו ולחלקו בשנה "השלישית ובשישית" של שמיטה, ושהאנשים המעכבים את מעשרותיהם עד אחר מותם הם כסילים שאינן מקיימין המצוה 'בעצמן' עכ"ל, מוכח דבלא"ה מעיקרא דדינא אין קפידא כל כך במה שמשאיר אצלו מעות מעשרותיו נוראיתי בשו"ת בית דינו של שלמה (יו"ד סי' א' ד"ה חזר) דדברי השלה"ק מיירי היכא שיש לו מעשר הרבה "יותר מכדי צורך העניים" דאז יכול להניחו עד השנה הג' ור'.

ואולי דאפילו אם בינתיים קיימי עניים (וי"ל דסגי צמה שנותן להם דבר קטן כל שחזרין על הפתחים).

וראיתי בשו"ת זכרון יהודה (ח"ב סי' קי"ד) שכתב שנד"ז (אי מותר להשכות מעשרותיו) תלוי אם יש למעשר דין מעשר-עני אז עובר עליו בבל תאחר בג' רגלים, ואת"ל שאינו אלא צדקה גרידא אז מותר להשהותו עד שימצא עניים מהוגנים, אלא שכל זה בדלא קיימי עניים, דבקיימי בכל אופן אסור

משלהם (שכחתן למד זכויטיב כל הזמן) והוא כצדקה לעני, למלאות חובתו נעל כן לא הבנתי מה שמתייע בשו"ת רבי ידידה טיאה ווייל (סי' ס') על מה שנוהגין המון עם לשלם השעצצ?? נשואין ממעות מעשר את הוצאות החתונה, ושכר הרב המסדר וכותבי השטרות, דלא יפה עושין דהרי כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (רק מה שמרבה ליתן יותר משיעור המחוייב יקח מן המעשר, ושכן נהג הוא במשתהה דבנו שי" עיי"ש, דאם המדבר מאבי הבן או הבת הלא מצינו בשום מקום שזה חובה עליהם).

שכר שדכנות (ממעשר)

זכן מש"כ בשו"ת זכרון יהודה (גר"ו, ח"ב סי' קל"ב) שאין לשלם דמי "שדכנות" ממעות מעשר כיון שהוא עליו חובה ואין אדם פורע חובו ממעשר (מכ שחייב ליתן שכר שדכנות מעיקר הדין וצ"ד מחייבים אותו) עיי"ב, נראה דהיינו כשהחתן עצמו הזמין שדכנים, אבל אם אביו היה מטפל עם שדכנים מותר הוא לשלם שכר שדכנות ממעות **מעשר**, כמו שמותר **בשביל** שאר **נישואי** בנו כאמור [מיהו אולי היות שהוא "מחוייב" להמציא (פי' לחפש) שידוך לבנו, שהוא א' מהה' דברים שחייב אדם בבנו (להשיאו אשה, פי' להמליאו שידוך) אלא שהוא מדבר עם שדכנים שהם יחפשו לו (ויעשו צעזעלו את מלאכתו) שוב אינו יכול לשלם זה ממעות מעשר כמו שמה"ט אינו רשאי לשלם דמי שכר לימוד ממעות מעשר, שהמלמד הוא שליח האב למלאות חובתו].

ובקונטרס מגדנות נתן (ג"ש, דף פו) כתב לחלק בין אם חישב בשעת מעשה שמסכים רק אם יוכל לשלם לו ממעות מעשר, דבלא"ה הרי הוא פועל שלו, ודבר שהוא מחוייב בו אסור לו לשלם ממעשר.

זכן ראיתי כעת בשו"ת נחלת פינחס (סי' ס"ז וסי' ס"ח) דרשאי להוציא ממעות מעשר להשיא בניו ובנותיו.

ונראה שאם אין לו עכשיו די מעות מעשר יכול להלוות וליתן מראש על חשבון ממון המעשר כמו שכ' הנוכ"י, ואח"כ במשך השנים יפריש וינכהו מהחשבון.

עוד נראה שאף שרשאי לחשוב הוצאות החתונה ממעות צדקה (מעטר) זה דוקא הוצאות החתונה עצמה וכל המקושר לה, לא שאר הוצאות הבית שמקושר להחתונה כגון בגדיו הפרטיים ובגדי אשתו ושאר בניו ובנותיו שקונה לצורך החתונה וכדומה.

דא"צ קנין גמור ודי בקנין כסף אף לגבי מטלטלין לכאור' די בקנין כסף גם עבור אותן תכניות חסכון או מניות, אך לפי שאר פוסקים שהצריכו קנין גמור לכאור' א"א להעביר את המניות שלו בחברה מסוימת ע"י קנין כסף בעלמא ואף אם לאותה חברה יש נכסי דלא נידי מ"מ שווי המניה כולל דברים נוספים שא"א למוכרם בלי שטר כמנהג העולם במכירת מניות וצ"ע. וכן לגבי תכניות חסכון בבנק לכאור' א"א להקנותן בקנין כסף אלא אם הכסף הושקע בנכסי דלא נידי, אך אם הושקע במטלטלי אין די בקנין כסף, וצ"ע.

וכ"ל הנ"ל הוא בלווה שיש לו סחורות או השקעות בסך העיסקא שקיבל, אך אם אין ללווה סכום כזה של סחורות לא מהני מהלך זה של הקנאת שאר נכסיו לצורך העיסקא.

וי"ש המורים למעשה שאם הלווה יקנה למלוה לצורך העיסקא חלק בדירת המגורים שלו גם זה מהני, שהרי דירה היא נכס שרגילים להשקיע בו ע"מ להרויח. ויש לדון אם אכן הוי קנין גמור, שהרי אינו מקנה לו את החלק בדירה כדרך שרגילים בני"א להקנות חלקים כאלה בחוזה גמור וברישום בטאבו, והדברים ניכרים שאין כוונה גמורה של שני הצדדים לקנות ולהקנות. ואולי י"ל דכיון שאצל לווה ומלוה שהם יראי שמים יש כאן כוונה גמורה לקנין, ממילא גם אם אחד מהם יר"ש אין זה בגדר דברים שבלבו ובלב כל אדם שלא נתכוין להקנאת הדירה. ובמקרה ששניהם אינם יר"ש אכן צ"ע אם ההקנאה הזו חלה נולגבי הבנקים בא"י א"ש טפי דההית"ע הוא חלק מתקנות הבנק ואין הבנק רשאי להלוות ברבית].

ולגבי מי שמקבל כסף מהבנק במשכנתא בזה נ' שאין כאן אסמכתא משום שידוע שיש לבנק שעבוד על הדירה ולכן אין זה כ"כ רחוק מן הדעת שבהיתר עיסקא יקבל הבנק בעלות על הדירה כנגד סכום המשכנתא, וחלק יהי' ביד הלווה בתורת עיסקא. נואמנם בכה"ג שהנכס היחיד השייך לעיסקא הוא הדירה, אם ירד ערך הדירות באופן שנותן העיסקא יודע שהלווה לא הרויח כלל בעיסקא הזו, ולפעמים אפי' דמי השכירות העשויים להשתלם תמורת חלק הדירה הקנוי למלוה אינם מכסים הפסדים אלו, ובכה"ג יהא הדבר תלוי במח' האחרונים בדין נותן עיסקא שידוע שהמקבל לא הרויח בה, עי' לעיל אות ז'-ט'.

יד. והנה אם באנו להתיר למקבל המעות להוציאן לצרכיו על סמך היתר זה של הקנאת שאר עסקיו לעיסקא, נמצא שאם אין ללווה סחורות או השקעות וגם אין לו דירת מגורים פרטית לא יוכל ללוות בהיתר עיסקא כאשר אינו עומד להשתמש בכסף לצורך השקעה אלא בגובה הסכום ששוה לנכסים שיש בידו ושייך לדון אותם כהשקעה. אמנם אם יהא אדם אחר אשר לו נכסים או סחורות והוא מוכן להקנות אותם לנותן העיסקא ע"מ שיהיו נחשבים בידו של מקבל העיסקא כעיסקא ה"ז מותר.

טו. **עצה** זו של הקנאת שאר עסקים לנותן העיסקא מועילה גם למקרה שאדם נעשה לווה ע"י כספים שאינם ניתנים לידי אלא ניתנים לאחר בצוויו, כגון כאשר נתן צ'ק והבנק כיבד את הצ'ק ובוה נכנס חשבונו ליתרת חובה, וה"ה בשאר תשלומים שהבנק שילם עבורו ע"פ הוראת קבע שנתן, בכל אלו יכול הלווה להיחשב כמקבל עיסקא ע"י שיקנה שאר עסקים שיש בבעלותו לנותן העיסקא, והקנין שבו קונה נותן העיסקא את העסקים האלו הוא בקנין כסף מדין ערב [המבואר בגמ' קידושין דף ז.], והיינו שאנו רואים את הלווה כאומר לבנק תן מנה לפלוני ויקנו לך בזה שאר עסקי. [ובמקרה שעסקים אלו הם מטלטלין הדבר תלוי במח' האחרונים שהבאנו לעיל סי' קע"ז ס"ה אות י"א אם אפשר להקנות מטלטלין לעיסקא ע"י קנין כסף].

סברת בעל השואל ומשיב

טז. יש מהאחרונים שכתבו טעם אחר להתיר לקיחת כספים בהיתר עיסקא אף שאינו משקיעם בעסקים, ושורש ההיתר הוא בזה שההלואה הזו גרמה לו רווחים בעקיפין, ונמצא שאכן הרויח מהעיסקא ורשאי ליתן רווחים למתעסק. עיין שו"ת שואל ומשיב מהדו"ק ח"ג סי' ק"ס שכתב דאם קנה בכספי ההלואה הזו אוכל לביתו יכול הוא להחשיב זאת כעיסקא, שהרי מכח הכספים האלה הרויח ממון, שאם לא היה לו מה לאכול לא היה יכול להרויח לפרנסתו ונמצא שהכספים האלו גרמו לו רווחים, ורשאי הוא ליתן לנותן העיסקא חלק מרווחים אלה בתורת רווחי העיסקא. ועוד כתב דה"ה אם הוציא את **הכספים** שלוה בהיתר עיסקא **לצורך נישואי** בנו אמרינן גם בזה שכספים אלה הביאו לו רווחים, שהרי מעתה חוסך הוא את הוצאות המח' של בנו, ואם לא הי' בנו

מ. ולכאור' ה"ה כל חפץ שיש ברשותו ואשר בני"א רגילים להשכירו אפשר להקנותו לצורך העיסקא, כגון מחשב, וכיו"ב. ולגבי מקור ומכונת כביסה וכיו"ב הדבר תלוי לכאור' אם מצוי הדבר שמשכירים אותם או אינו מצוי, דאם אין זה מצוי לא מסתבר לעשות את המקור שלו לנכס של העיסקא. ובאמת אף בחפצים שרגילים להשכירם אין זה מצוי שאדם שאינו סוחר בזה ישכיר את החפץ הפרטי שלו, ומ"מ אם פירשו להדיא שכל נכס או חפץ של הלווה עשוי להיות נקנה בתורת עיסקא ג' דמהני.

וּכְתַב בספר מטה משה שצריך ליתן מעשר גם ממציאה.

הפריש מעות מעשר ואבדו או נגנבו

כתב בפתחי תשובה (יו"ד סי' רמ"ט סק"א), עיין בשו"ת ארבע טורי אבן (סי' ו') שנשאל באחד שהשהה מעות **מעשר** שלו אצלו עד דאיתרמי ליה עניים הגונים, או קרוביו שיתן להם, וביני וביני הוציא המעות לצורכו, ואח"כ כתב אליו אחד מקרוביו שישלח לו איזה סך **לצורך נישואי** בתו, ולא היו לו מעות מזומנים ושלח לו סחורה ע"י איש נאמן ונגזלה הסחורה בדרך, האם המשלח חייב באחריות או לא?

והשיב – דאילו לא השתמש האיש הזה במעות לצרכו רק אותם המעות שהפריש לשם מעשר היה שולח לעני ונאבד בדרך, ודאי דאינו חייב באחריות ואף אם היה קונה סחורה באותם המעות לשלוח לעני להרוויח, אמרינן דגם כן היה פטור, ולא אמרינן דפשע בקניית הסחורה אבל כאן שהשתמש במעות לצרכו ובא האונס מחמת הפשיעה, שאילו שלח מעות קרוב לודאי שלא היה נגזל שהיה יכול להטמין, א"כ המשלח חייב עכ"פ מדיני שמים ליתן מעות אחרים לעני.

וּכְתַב בספר דרך אמונה (פ"ז ממתנות עניים) 'ואם הפריש מעשר ונאבד או ששלח לעני ונאבד, כתב בפתחי תשובה (יו"ד סי' רמ"ט א') שאם לא השתמש במעות אין חייב באחריותו, וצ"ע מני"ל דמנהג מעשר יוצאין בהפרשה לחוד דילמא אין יוצאין אלא כשנותנין לעני, ושמא סבירא ליה כיון דאסמכינהו אמעשר תבואה, יוצאין בהפרשה כמו התם, וכן משמע לשון המדרש להפריש אחד מעשרה, אבל אלו שמתנין שלא יחול על זה שם צדקה עד שיגיע ליד העני בודאי שחייב באחריותו.

וכתב בשו"ת יחוה דעת (ח"ג סי' ע"ו) הנוהג להפריש מעות **מעשר** ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שלחנו. וכן רשאי לסייע ממעות **מעשר** בהוצאות **נישואי** בניו ובנותיו, כגון **לצורך** דירה ורהיטים וכיוצא בזה, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים הרבים אשר נתברכנו בהם, וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים השוקדים באהלה של תורה, שמצוה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם. (וראה באור זרוע הלכות צדקה סימן כ"ב, כ"ג, כ"ו). ומה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש מעשר מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הריוח או המשכורת, שיוכל לעשות במעות המעשר כל מצוה שירצה כפי ראות עיניו. ואם לא התנה כן בפירוש, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר בלי נדר, ואחר שיתירו לו, יתנה התנאי הנ"ל. ואם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו או רווחיו, יתנה מראש שיתן המעשר רק לאחר ניכוי הוצאות ביתו. אבל מי שחננו ה' בעושר, וידו משגת, יאחז צדיק דרכו לתת כל המעשר לעניים ולאביונים ולעמלי תורה ולישיבות הקדושות. ו"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר".

אם יכול לשלם שכר לימוד לבניו ממעות מעשר

ולענין אם יכול לשלם שכר לימוד לבניו ממעות מעשר, כתב החפץ חיים בספר אהבת חסד, (פרק י"ט אות ב') דלכו"ע אסור לשלם ממעות מעשר שכר לימוד לבניו, משם שזה הוי מצוה

תשובה, לא.

שאלה, האם צריך לעשר מעשר כספים משהו כסף.

תשובה ממתנות אין נוהגין, עיי' דרך אמונה פרק ז' ממתנות

עניים ס"ק כ"ז.

שאלה, האם צריך לעשר מעשר כספים באופן מדויק?

תשובה, עמש"כ בדרך אמונה פ"ז מתנות עניים קכ"ז, בשם

אהבת חסד, ובציון הלכה שם ס"ק ע"ב ע"ג, (כתב שם שגם הנותן

יותר ממעשר או חומש ראוי שיפריש מעשר בצמצום לא פחות ולא יותר, כי כתוב

דת"ש רקיעין נזונין בזכות **המעשר** והיותר יתן בתורת צדקה בעלמא וכ"כ

בכנסת הגדולה).

שאלה, האם רשאי אדם לעשות מכספי מעשר תוכנית חיסכון

לצורך נישואי ילדיו או לצורך תפילין לבנו?

תשובה, לא.

שאלה, האם אפשר לעשר עבור כסף שעתיד לקבל?

תשובה, כן.

שאלה, האם צריך לעשר כסף שמקבלים מביטוח לאומי עבור

מענק לידה?

תשובה, כן.

שאלה, משה קיבל כסף משמעון ואמר לו שמעון המעות שלך

בתנאי שלא תעשר מהם מה עליו לעשות?

תשובה, לא יקבל.

"נשמת כל חי" בקהל חסידי ירושלים

ה' כי דליתנר".
שיא ההתעוררות מגיע כעת כאשר כל הקהל עומדים ואומרים פסקא בפסקא את שירת "נשמת כל חי" החל "מן העולם ועד העולם" עד הברכה של "ישתבח", בהתעוררות עצומה של נהרי נחלי דמעו של שמחה וכיסופין.
לאחר מכן ממשיכים בשירות ותשבחות אשר נמשכות שעות ארוכות, כאשר בשיאם קוטע כ"ק האדמו"ר שליט"א את השירה וביחד קוראים קריאת שמע של ערבית טרם תעבור חצות הלילה בשירה. ולאחר שעה מאוחרת בלילה מתפללים תפלת ערבית בהתעוררות רבה בשילוב ריקודין של שמחה הנמשכים גם לאחר מכן כיאות.

וקבלת דברי חיזוק ועידוד אשר שופע לכל אחד ואחד לפי דרכו בפרטיות, ונושא מדברותיו דברי תורה וחסידות ואמרות חיזוק כאשר בד בבד כבר מתחילים בשתיית היין ובסומא בגילופין בהתעוררות שמחה עילאית, בין כה וכה סועדים את סעודת היום ומגיעים לאחד השקיעה אל מעמד הריקודים בהיכל ביהמ"ד, כאשר בליווי כלי זמר מפזיזים ומכרכרים כמה שעות.
לאחר מכן מתקיים שולחן "ותוסף אסתר" אשר כמנהג בית קארלין משוררים בהתעוררות גדולה ניגון מיוחד על "ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותבך ותתחנן לו", ועוברים לשירת ניגון עתיק ומיוחד על מזמור שיר חנוכת הבית "ארומך

כבר בשבת שלפני פורים "שבת זכור" משמיע הפורים רב' הרה"ג רבי יהושע אשר רבינוביץ שליט"א ממילי מעלייתא כהכנה לימי הפורים, ובעיצומו של יום מתחיל הסדר משעה לפני התפלה ב"ישבת מרדכי הצדיק", ואח"כ מתפללים תפלת שחרית שעה ארוכה בנוסח בית קארלין, לאחר התפלה מתקיים בתוככי ביהמ"ד מעמד "משלוח מנות" איש לרעהו יחד עם מגביות "בו ביום" למתנות לאביונים, יחד עם העמדת משקה לכל אורכו של יום, ובה בעת מתחילים הריקודים של שמחה עד לשעת חצות אז מתקיים המנין של מנחה גדולה.
לאחר מכן מתחילים אברכי ובחורי החבורות להגיע אל כ"ק האדמו"ר שליט"א במשלוח מנות

טפחיים מעל הקרקע בראחמסטריווקא

כך גם עוד ניגונים עתיקים וקדושים המושרים בכל עוז בחדווה ובשמחה עילאית.
דבר מעניין המתרחש בשעת הטיש, עת מחלק האדמו"ר מעות לצדקה ואינו מביט על סכום ומספר המעות, אלא ככל היוצא כך נותן, ו"כל הפושט יד נותנים לו" תרתי משמע.
עריכת השולחן הטהור נערכת שעות רבות בריקודים נפלאים ע"י כ"ק האדמו"ר שליט"א הרוקד טפחיים מעל הקרקע בדביקות ובשמחה עצומה, השמחה הגדולה סוחפת את הקהל בשעה זו, עד שאווירה עילאית ושמימית מורגשת בחלל הבית מדרש הגדול. כך נמשכת עריכת השולחן הטהור למעלה מעשר שעות קרוב לחצי יום - מעת לעת, כשהטיש מתחיל בשעה 5 בערך, וממשיך בכל שעות הלילה של מוצאי פורים, וכלה בשעות של לפנות בוקר של יום ט"ז אדר למחרת פורים. קהל החסידים והמעריצים שבים לביתם מלאים בהשפעות טובות ובברכות עד בלי די.

ושפע ברכה והצלחה.
ביום פורים דמוקפין וכן ביום פורים דפרזים נוסעים כל בחורי החסידות אל פתחם של תורמי ונגידי החסידות, לצורך גיוס כספים לקופה הצדקה "עזר נישואין" של הישיבה הק' עטה"ק "מאור עינים".
לאחר תפילת מנחה ברוב עם ובחדוות קודש, נוטל האדמו"ר שליט"א את ידיו לסעודה ו"משתה היין", ועורך את שולחנו הטהור קבל עם ועדה הבאים להשתתף, להתברך ולהסתופף בצל הקודש. כ"ק האדמו"ר שליט"א מתחיל בקיום מצות היום לבסומי בפוריא בבחינת "נכנס יין יצא סוד" ונושא מדברותיו בענייניא דיומא, ומשורר ניגונים המבטאים את השבח וההלל וההודאה לה' יתברך על רוב רחמיו וחסדיו. ישנם ניגונים המושרים על ידו שעה ארוכה כמו ניגון על הפסוק "אזמרה שמך לאחי ובתוך קהל האהלך", שיש וחוזר עליהם שוב ושוב אפילו שעה או שעתיים,

בעת רצון נעלה בעיצומו של יום הפורים כותבים כל חסידי וידידי בית חצר הקודש 'ראחמסטריווקא' את שמם ושם משפחתם ב'כוללות קוויטעל' מיוחד לחג הפורים, בה מזכירים עצמם לישועה ולברכה. את ה'כוללות קוויטעל' מעבירים אל כ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא שליט"א באמצע הטיש של "משתה היין".
החל מהלילה כבר חשים את האווירה הקדושה של שמחת החג, ולאחר הכנה מיוחדת לקראת היום נכנס כ"ק האדמו"ר שליט"א לתפילת מעריב בבית המדרש, את מגילת אסתר קורא בלילה הרה"ח ר' פנחס שיש שליט"א, וביום קורא הרה"ח ר' יעקב וויינגרטן שליט"א את המגילה.
מעמד מרום הוא לאחר תפילת שחרית ברוב עם, עת בו מחלק כ"ק האדמו"ר שליט"א חלה ויין לקהל חסידיו בירושלים, כן מחלק האדמו"ר גם תמרים ודגים לסגולה, ומעריף על חסידיו בתוך שאר כלל ישראל, טללי אורות והשפעות טובות

כל הפושט יד נותנין לו בקהל אנשי ירושלים

לאחר תפילת מעריב וקריאת המגילה מתקיים בבית המדרש סדר לימוד מיוחד לכל אנשי הקהילה, ושעה שלימה יושבים מסובים כולם כשהם מונחים בעמקי לימוד הגמרא או המגילה כל אחד מה שליבו חפץ, ומה נהדר הוא לראות בית המדרש מלא וגדוש בלומדי תורה בשעה נעלה זו.
למחרת ביום הפורים באים אנשי ק"ק "אנשי ירושלים" לבית מדרשם בתחילת הלילה

שליט"א מחשובי הקהילה שיחה מיוחדת לפני החג על מעלות ועבודות היום.
בליל פורים מתאסף כל הקהל לבית המדרש לשמוע מקרא מגילה ע"י הרה"ח ר' חיים ווייס שליט"א ממנהלי לשכת הביד"צ פעיה"ק, וקפידה מיוחדת מונהגת בשעה זו שלא להרעיש ולהפריע את המגילה עם ה'נפצים' והחומרים המסוכנים למיניהם, כי אם בהכאת המן בדרך הנהוגה משנות דור.

חברי קהל הקודש "אנשי ירושלים" כבר מכינים עצמם ליום הגדול והקדוש החל מיום תענית אסתר (מוקדם), ובמוצאי היום לאחר סיום הצום והתענית נערך בירושלים עיה"ק כינוס מיוחד בבית המדרש "אנשי ירושלים" בו משתתפים אברכים ובחורים כאחד, כהכנה לחג הפורים הממשמש ובא. שיחת הכנה מיוחדת נמסרת ע"י המשפיע הרה"ג רבי יוסף הירשלר שליט"א, כמו כן נמסר ע"י הרה"ג רבי פנחס חזן

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה

בתפארת ירושלים

שמחת הפורים ב"תפארת ירושלים" והאווירה המרוממת והנעלית, מתחילה כבר מיום חמישי תענית אסתר במעמד "לך כנוס", כשחברי החבורות מתכנסים לאמירת תהילים ודברי התעוררות ובסדר לימוד שעות רצופות למצות את סגולת ימי הפורים הנפלאים.

במוצאי תענית אסתר מתקיימת תהלוכת שמחה של ילדי "תפארת ירושלים" הצועדים ברחובות העיר כנהוג פעיה"ק ירושלים מקדמת דנא. הילדים הולכים בתלבושת מיוחדת ובראש התהלוכה צועדים ילדי כיתת ה'מכינה', כששלט ענק בידיהם ועליה הכיתוב "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה".

לפני התהלוכה נוסע רכב התזמורת הנעצר מפעם לפעם בקריאות שמחה ובהכרזות מיוחדות בעלי תוכן של 'זיגבה לבו בדרכי ד' ובהצהרות נאמנות לד' ולתורתו, ובהמשך צעידה עיקשת בגאון ובעוז בדרכי אבותינו ורבותינו. התהלוכה יוצאת מבניי "העדה החרדית" שבכרך זופניק, עד לבית המדרש תפארת ירושלים - רמ"א שברח' כי טוב בירושלים עיה"ק.

בבית המדרש נערכת מסיבת פורים מיוחדת לכל ילדי הקהילה, ובמקום נערך 'פורים שפיל' והצגה מרתקת, בה מועברים לילדים מסרים וערכי קדושה חינוכיים.

בליל פורים דמוקפין מתאספים חברי "תפארת ירושלים" בבית המדרש ב"בתי ורשא" שבשכונת 'מאה שערים', כשהם מעוטרים ב'פעסקעס' שחורים מיוחדים ועליו סרט מזהב, ולבושים בקאפטענעס ירושלמיים. ומתוועדים בשירה ובזמרה ורוקדים יחד בשמחת פורים מתוך קירוב הלבבות ואחדות מרעים.

בשלב מסוים נהפכת האווירה לאש להבה כאשר מתחילים לנגן ולשורר ניגוני רגש דבקות, ומשם חוזרים ופוצחים בניגוני פורים המושרים בירושלים. כמ"כ ניגוני 'ד' הוא מלכנו' ו'מרדכי לא יכרע' 'תמחה את זה עמלק' ועוד, מקבלים במה מיוחדת.

בראש השמחה מופיעים ראשי וזקני החבורה המשפיעים מנועם אמריהם ומלהיבים את הקהל

זכור, נערך כינוס מיוחד בבית המדרש בשכונת "בתי ורשא" לצורך קופת הצדקה "עזר נישואין", בו נשאו דברים הגאון ר' שלמה מינצברג שליט"א, ועוד מרבני הקהילה ומנהלי קרן עזר נישואין.

ביום הפורים אוספים בחורי הקהילה מעות למען קופת הצדקה "עזר נישואין" ומגייסים כספים עבור צורך זה.

גם בבית שמש יתקיים השנה במוצאי שבת קודש - ליל פורים דפרזים, התוועדות ליל פורים, בשילוב שמחת שבע ברכות לחתן ה"ו בן הרה"ח ר' צבי עקיבא ברייטשטיין שליט"א.

ה'פורים רב' הוא ה"ר חיים סירוטה שליט"א, וכל הקהל שמח יחד בטוב לבס בשמחת היום.

למחרת ביום פורים דפרזים מתאספים שוב כל אנשי הקהילה בעיר, ל"משתה היין" לחוג ולשמוח בשמחת החג כדת היום, כשכל הקהל מרקד ומפזז לקול צלילי תזמורת, בראשות הגאון רבי מאיר הלר שליט"א מ"צ עדתינו ורב הקהילה בבית שמש, וכטוב לבו בין מוסר מדברותיו לכל הקהל המאזין לאמרי פיו. כן פותח הגאון שליט"א באמירת "נשמח" הנאמרת יחד עם כל הקהל בהתעוררות אדירה מתוך גילופין וכיסופין לה' ולתורתו.

בענייני היום ומשמעותם, ובעיצומה של השמחה משמחים את הקהל בפרקי שמחה ובדחנות ה'פורים רב' וצוות משמיו.

חלק מיוחד תופס תפקיד ה'פורים רב' כשבשנים עברו כיהן בתפקיד המדריך הבלתי נשכח האב"ד הרה"ג ר' מאיר סירוטה זצ"ל, אשר היה משמח את הקהל והפיח רוח שמחת החג בכל המשתתפים עוד בבית המדרש 'אור פני יהושע' (גאלאנטא), בהשתתפותו של הוד כ"ק רבינו הגאב"ד שליט"א. בשנים האחרונות מכהן בתפקיד ה'פורים רב' ה"ר בן ציון מרגליות שליט"א.

כן נהוג היה בשנים עברו לקיים 'פורים שפיל' מיוחד, בו העלו על סדר היום את משמרת הדת, והמשך קיום המסורת של ירושלים בקדושה וטהרה.

ביום הפורים בשעות אחר הצהרים נאספים שוב למעמד "משתה היין" הנערך בשמחה וטוב לבב בהיכל ביהמ"ד תפארת ירושלים בבתי ורשא, לשם מגיעים כל חברי הקהילה כשחלקם מבוססים כדת היום, והשמחה האדירה פורצת מכל אחד ואחד, בשילוב ריקודים וניגונים המושרים ע"י הרכב של תזמורת נפלא ביותר.

במוצאי שב"ק של שבת ההפסקה - לפני שבת

בענין מעשר כספים כפי שכתוב בזו הלשון: "עשר תעשר את כל תבואת זרעך". ועיין הגהות מרדכי (בב"ב פ"א סי' תרנ"ט) וכן בשו"ת התשב"ץ לתלמיד מהר"ם (סי' תצ"ז) שכתב יש במדרש, "עשר תעשר", לרבות מעשר כספים ע"כ וזו לשון מרן שו"ע ביורה דעה (סי' רמ"ט סעי' א'): ושיעור נתינת צדקה אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים ואם אין ידו משגת כל כך, יתן עד חומש ממה שמרויח למצוה מן המובחר ואחד מעשרה היא מידת בינונית וכו' ע"ש והב"ח (סי' של"א) כתב שמעשר כספים אינו לא מן התורה ולא מדרבנן והט"ז חתנו תמה עליו שהרי בשלחן ערוך (סי' רמ"ט) מבואר שהוא חיוב גמור ע"ש (סי' ל"ב) וכן עיין בברכי יוסף (סי' רמ"ט סק"ג) שגם כן העיר בזה על הב"ח ועוד כמה אחרונים הו"ד בשו"ת יחזה דעת ח"ג (סי' ע"ו) עש"ב וכן כתב עוד מרן החיד"א בברכי יוסף (סי' ח"י) שאע"פ שרוב העולם נוהגים להקל בדין מעשר כספים מפני שסומכים על דעת מהר"ם מרוטנברג בתשובה (סי' ע"ד) ויש להם פנים הנראים בהלכה והגאון רבי יצחק בלאזר בשו"ת פרי יצחק (ח"ב סי' כ"ז) שהעלה להלכה שמותר לפרנס בניו

ובנותיו שהם למעלה מגיל שש שנים מעות מעשר כספים ושלא כהט"ז שדבריו תמוהים ונסתרים מדברי המהר"ם מרוטנבורג שכתב בפירוש להתיר וכן הסכמת הבית יוסף והשפתי כהן ע"ש. כן יש לצרף גם כן מה שכתב מרן בשו"ת אבקת רוכל (סי' ג') שחיוב מעשר כספים הוא לאחר ניכוי הוצאותיו הצריכות לביתו ע"כ ע"ש וכן עיין בשו"ת אגרות משה (חלק יורה דעה סי' קמ"ג) שהעלה שבזמן הזה אינו יכול לפרנס בניו הגדולים יותר משש שנים ממצות מעשר שהוא בחוב שאינו יוכל לפרוע ממצשר כספים ודינא דהש"ך בזמן הזה ובפרט במדינתנו הוא דוקא כשהן גדולים כל כך שהדרך שילכו להרויח לפרנסתם בעצמם עכ"ל ע"ש ובשו"ת יחזה דעת שם העלה להלכה ולמעשה שהנוהג להפריש מצות **מעשר** ממשכורתו, ומכל רווחיו רשאי לנכות מדמי המעשר **לצורך** פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, וכן ה"ה שאפשר לסייע מכספי **מעשר** בהוצאות **נישואי** בניו ובנותיו כגון **לצורך** דירה ורהיטים וכיו"ב בכדי שיכלו לבנות את ביתם. וכן מה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש

לחבירו א
כנ"ל קודם תפילה א

כנ"ל כשהאישה מתה קנח
כשכבר נקבר קנט

אות ל
לא תתגודדו
איסורו רח

מנורת לילה
טלטולה בשבת רי

לחם פרסי
ברכתו מא

מנחה
להתפלל בבין השמשות ריב

לימוד
בלא כיסוי הראש יח

מסטיק
ברכתו נה
לעיסתו קודם תפילת שחרית נו רטו
לעיסתו ביום תענית ס
שהולך עמו בפיו לכמה מקומות מתי יברך נט

אות מ
מים

השותה כדי שלא יצמא לאחר זמן
מח

מעשר כספים
בבחורי ישיבה רג
מדבר שבא דרך נס קעז

שותה קודם הצום להרבות
הנוזלים מט

מקום סכנה
ללכת לשם לצורך מילה קפו
ללכת לשם לקדש שם ה' קפט
ללכת לשם לכיבוד או"א קצ

מינקה
השותה מים להרבות החלב מו

מליחה

משקה
שהיה מגולה כל הלילה קצז

זמן השהיית המלח קו
ספק אם שהה כדי הזמן קיא
ספק אם נמלח כדבעי קיג, קטז

אות נ

נישואין
אחר גיל ארבעים ריח

מוהל
ללכת למול במקום סכנה קפו

נס

לסמוך עליו קע, קעג, קפג
חכמים שעשו ניסים קעד
מהו בתרומות ומעשרות קעו
מהו במעשר כספים קעז

מוות קליני
מהו קנז
מעשים שהיו קנב
מאימתי קובעים המוות קנד
אי מחייב קידושין מחדש קנב

ילקוט אברך – לקט הלכות, מדרשים, ספורי צדיקים, ותשובות בהלכה
הלכות לפרשת נשא גליון 608 (שנה י"א, סיון התשנ"ז)

(א) הנוהג להפריש מעות **מעשר** ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שולחנו. וכן רשאי לסייע ממעות **מעשר** בהוצאות **נישואי** בניו ובנותיו, כגון **לצורך** דירה ורהיטים וכיו"ב כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים הרבים אשר נתברכנו בהם, וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים השוקדים באהלה של תורה, שמצוה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם. (מרן הגר"ע יוסף שליט"א בשו"ת יחווה דעת חלק ג' סימן ע"ו).

(ב) מה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש מעשר מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הריוח או המשכורת שיוכל לעשות במעות המעשר כל מצוה שירצה כפי ראות עיניו. ואם לא היתנה כן בפירוש, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר "בלי נדר", ואחר שיתירו לו, יתנה התנאי הנ"ל. ואם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו או רווחיו, יתנה מראש שיתן המעשר רק לאחר ניכוי הוצאות ביתו. אבל מי שחננו ה' בעושר, וידו משגת, יאחז צדיק דרכו לתת כל המעשר לעניים ולאביונים ולעמלי תורה ולישיבות הקדושות. ועץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. (שם).

(ג) מותר לצאת לחוץ לארץ ללמד תורה לבני ישראל, ועל ידי זה יחדיר בהם יראת שמים טהורה ומידות טובות, וכן המנהג פשוט שרבנים יוצאים לכהן פאר כרבני קהילות בחוץ לארץ. (ילקוט אברך תשנ"א עמ' קע"ו).

(ד) אסור לנהג אוטובוס להעלות את חבירו חנם לאוטובוס, ואם רוצה לכבד את חבירו ישלם הנהג מכספו עבור חבירו, ונהג מונית אם זו מונית פרטית שלו רשאי להעלות חבירו חנם, ואם הוא שכיר אסור אלא אם כן ישלם עבורו. (שם עמ' רט"ז).

(ה) המוצא כסף באוטובוס ואין הכסף בארנק או עם סימן אחר, הכסף שייך למוצא, ולא שייך לומר חצירו קונה לו, ובפרט שתמיד יש אנשים רבים שם. (שם עמ' קפ"ד).

(ו) אין לספרדים לברך ברכת הגפן על יינות בהשגחת בד"ץ העדה החרדית, ואף שכתוב שכשר לדעת מרן הבית יוסף, אין לסמוך על זה, שאין להם בזה חזקת כשרות לעשות יין שרובו יין שכשר לספרדים לפי דעת מרן השו"ע סי'

ילקוט אברך – לקט הלכות, מדרשים, ספורי צדיקים, ותשובות בהלכה
הלכות לפרשת ואתחנן גליון 617 (שנה י"א, אב התשנ"ז)

(א) האומרים שאו שערים ראשיכם ויבוא מלך הכבוד, הכוונה היא לכבוד השם יתברך, רחמנא לבא בעי, ואין להקפיד על כך, כשעושים כן לתלמידי חכמים, וכל שכן לגדולי הדור ה' עליהם יחיו, ובפרט שמיד מפרשים בשירתם "מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה". הרי פירשו כוונתם באר היטב. (מרן הגר"ע יוסף שליט"א בשו"ת יחיה דעת חלק ג' סימן ע"ג).

(ב) מותר ללמוד תורה ולהכין מחקר תלמודי בכתב אף שמכוין גם לקבלת תואר כבוד נוסף על כוונתו לקיים מצות תלמוד תורה. ומתוך שלא לשמה בא לשמה. וכן מותר לכתוב ולשלוח ספר וחידושי תורה למוסדות המעניקים פרס למצטיינים על מנת לזכות בפרס. וכל שכן אם עושה כן כדי שיוכל להדפיס את חיבורו ולהוציאו לאור עולם, על ידי המענק שיקבל, שבודאי שרשאי לעשות כן לכתחילה. והעוסק בתורה לשמה אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא. (שם סימן ע"ד).

(ג) הנוהג להפריש מעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שלחנו. וכן רשאי לסייע ממצות מעשר בהוצאת נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים וכיוצא בזה, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכללים הרבים אשר נתברכנו בהם. וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים השוקדים באהלה של תורה, שמצוה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם. וראה באור זרוע הלכות צדקה סימן כ"ב, כ"ג, כ"ו. (שם סימן ע"ו).

(ד) מה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש מעשר מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הרווח או המשכורת, שיוכל לעשות במעות המעשר כל מצוה שירצה כפי ראות עיניו. ואם לא יתנה כן בפירוש, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר "בלי נדר", ואחר שיתירו, יתנה התנאי הנ"ל. ואם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו או רווחיו, יתנה מראש שיתן המעשר רק לאחר ניכוי הוצאות ביתו. אבל מי שחננו ה' בעושר, וידו משגת, יאחז צדיק דרכו לתת כל המעשר לעניים ולאביונים ולעמלי תורה ולישיבות הקדושות. ועץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. (שם).

(ה) המסיר מזוזה מפתח ביתו ובודקה על ידי סופר סת"מ, ונמצאת כשרה, כשחוזר לקובעה צריך לברך בשם ומלכות אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע

בסיכום שנותן להם הרבה יותר ממאתיים זוו. ומענתי שלדעתי המאתיים זוו הם מחוץ לחישוב דירת האדם, ומי מצליח לעמוד בזה. ושאלתי את מו"ר נר"ו לדעתו בזה?

תשובה: כל מנהג מעשרות זה מנהג, וכתבתי בזה.

וראה בספר אהבת צדקה [עמוד רד] שכתב: כיון שהוצאות הנשואין הן גדולות ודרך העולם שחוסכים לזה מעט מעט הרי ההפרשה לצורך זה חשובה כהפרשה לצורך של עכשיו. וכפי הנראה כך סוברים גם גדולי הפוסקים בני זמנינו ולכן הורו שכל שהגיעו הבנים או הבנות לפרקם או סמוך לפרקם אפשר להפריש מעות עבורם כדי שבבוא הזמן יוכל להשיאם. ורק נחלקו מהו הגיל הקובע. דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל היא שבבנות הגיל הוא שבע עשרה ובבנים שמונה עשרה, אך הגרי"ש וזנר שליט"א סובר שהגיל הוא מוקדם יותר אחת עשרה או שתים עשרה.

עוד אפשר זאת למש"כ הרמ"א [יו"ד סימן רנו ה] מי שמפריש מעשרותיו והלוה לעני משלו, מפריש מעשר שלו ומחשב על זה שהלוה לעני ומעכב לעצמו מה שהפריש. ודוקא שהעני שהלוה לו עדין חי אבל אם מת או נתעשר אין צריך לשלם שהרי עני היה באותה שעה ואין מפרישין עליו דאין מפרישין על האבוד ואין לחוש שמא נתעשר אלא בידוע". וההבנה שמדובר שהלווה מתחילה על מנת להפרע מן המעשר שהרי הרמ"א פוטר את העני הלווה מהחזר ההלוואה אם העשיר ואם היה מדובר בהלוואה סתמית וודאי היה חייב הלווה להחזירה למלווה. דבר זה כשלעצמו מראה שהוא קיבל זאת כצדקה ורק מכיוון שלאחר מכן בשעת ההפרשה לא היה עני, לא עלתה לנותן. וכך יהא הדין גם כאן שאם הילדים בזמן נישואיהם יהיו

לא בא, הוי בגדר דבר שלא בא לעולם, ויכול לחזור בו, ומכל שכן ממנהג כזה שאם מטה ידו יכול להתנות על הריוח שמכאן ולהבא. וסיים, שמכל מקום על צד היותר טוב נכון שיעשה התרה על המנהג שנהג ולא אמר בפירוש בלי נדר ע"ש. וכן כתב בשו"ת נטע שורק [חלק יו"ד סימן צד], שישאל על מה שנהג להפריש מעשר כספים בסתם, ולא אמר בלי נדר, ושוב יקבל עליו מחדש להפריש מעשר על מנת שיוכל לעשות בו כל מצוה שירצה, ואז מותר גם לדעת מהרי"ל ע"ש. וכ"כ ביתר שאת בשו"ת יחוה דעת [ח"א סימן פז] שאם אמר בפירוש בשעה שהתחיל להפריש מעות מעשר בלי נדר, והשעה דחוקה לו, רשאי לתת ממעות אלה למתנות לאביונים, וכן לתרומת זכר למחצית השקל.

אח"כ ראיתי בדין אחים שרוצים לאסוף את כספי מעשרות לצורך נישואי אחיהם הלומד תורה שכתב בשו"ת אגרות משה [יו"ד ח"א סימן קמד] בצדקה סתם שלו שיש לו בהן טוה"נ יכול ליתן לכל מי שירצה מאלו שרשאין ליקח צדקה אף שאחד יותר וכו'. וגם ברור שרשאי לקבל ע"ז צדקה לא רק כשכבר נשתדכה וקרוב לזמן החתונה אלא אף בזמן קודם ואף בלא נשתדכה כדי שיהיה לו במה לשדכה ולהשיאה. א"כ כ"ש כשאחד רוצה לישא אשה כשיגיע זמנו והתנדב לבבו לשקוד על התורה שאי אפשר לו להתפרנס אם לא שיטול וכו'. שרשאי גם קודם שנשא שעדין אין לו הצורך, לקבל צדקה בשביל הצורך שיהיה לו אחר הנישואין.

סימן סב

שאלה: אדם שנותן כסף מעשר, אם יכול לתת לבית הכנסת?

תשובה: אי אפשר, רק אם התנה מראש.

ושאלתי את רבנו: אם כן מדוע מרן בהלכות צדקה כתב שצדקה לבית הכנסת חשובה יותר?

וענה מו"ר נר"ו: כאן שקיבל עליו זה נקרא פורע חובו ממצעות מעשר.

שלחנו. וכן רשאי לסייע ממצעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים וכיוצא בזה, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים הרבים אשר נתברכנו בהם, וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים השוקדים באהלה של תורה, שמצוה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם. [וראה באור זרוע הלכות צדקה סימן כ"ב, כ"ג, כ"ד]. ומה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש מעשר מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הריוח או המשכורת, שיוכל לעשות במצעות המעשר כל מצוה שירצה כפי ראות עיניו. ואם לא התנה כן בפירוש, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר בלי נדר, ואחר שיתירו לו, יתנה התנאי הנ"ל. ואם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו או רווחיו, יתנה מראש שיתן המעשר רק לאחר ניכוי הוצאות ביתו. אבל מי שחננו ה' בעושר, וידו משגת, יאחז צדיק דרכו לתת כל המעשר לעניים ולאביונים ולעמלי תורה ולישיבות הקדושות. ע"כ.

והנה כאן כתב שהוצאות מצוה אינם בכלל מעשר אא"כ יתנה שיוכל לעשות במצעות המעשר כל מצוה שירצה כפי ראות עיניו.

נ] אם תקח נשים על בנותי. גמרא, דאמרינן הכא [והוא] דאפשר בסיפוקייהו, ובנדון זה יאבד הון [משלי כט ג]. [סברא], דגרע מכל הנהו דפרק המדיר [עז ע"א].

סב כתב מרן [יו"ד סימן רמט טז] "יש מי שאומר שמצות בית הכנסת עדיפה ממצות צדקה, ומצות צדקה לנערים ללמוד תורה או לחולים עניים, עדיף ממצות בית הכנסת". אמנם הרמ"א כתב [יו"ד סימן רמט א] "ואין לעשות ממעשר שלו דבר מצוה, כגון נרות לבית הכנסת או שאר דבר מצוה, רק יתננו לעניים.

וראה לעיל [סימן כז] בגדר מצות צדקה שהאדם חייב לתת לדעת מרן, אם יוצא ידי חובה בנתינתם רק לעניים או גם לת"ת בית הכנסת, וענה מו"ר נר"ו: זה נחשב צדקה. וכששאלתי לעיל [סימן מב] על דבריו בשו"ת יחוה דעת [חלק ג סימן עו] שבהלכות צדקה כתב מרן שתרומה לבית הכנסת או לת"ת זה הכי טוב, ובית דינו של שלמה פוסק שאי אפשר לתת מעשר כספים לבית הכנסת אלא לעניים, ואיך זה מסתדר. ענה רבנו: עיין שם. ובסיכום בשו"ת יחוה דעת [שם] הנוהג להפריש מצות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על

המוציא כסף לנסיעה¹¹ על מנת להגיע לעבודתו, אינו צריך לעשר סכום זה, אלא יפחית סכום זה מהרווח קודם נתינת המעשר. כמו כן, יוצא מהגדרה זו שאשה היוצאת לעבודה, ומשום כך הוצרכה להעסיק מטפלת שתשמור על הילדים או עוזרת לסיוע בעבודות הבית, יכולה לנכות מההכנסה מה שצריכה לשלם לעזרה זו שכן זוהי הוצאה להשגת הרווח¹². בשו"ת חוות-יאיר (רכד) הוסיף כי אפילו מלבוש שצריך לעבודתו מנכה¹³.

לעניין מס-הכנסה שלולא הרווח לא היה חייב, והרי הוא מקטין את סכום הרווח עד שנראה כי יש לו שותף ברווחים, נראה שיכול לגרוע מהרווח ולחשב את המעשר לאחר הניכוי, וכן פסק בשו"ת אגרות-משה (יורה-דעה קמג). בשו"ת מנחת-יצחק (ה, לד) כתב כי המחמיר תבוא עליו ברכה, וכשאינן פרנסתו ברווח יכול לא לחשב דבר זה.

לעניין הוצאות שמוציא עבור חינוך הילדים, יש שכתבו¹⁴ להתיר למי שהשעה דחוקה לו, שיכול לשלם עבור לימוד בניו מכספי מעשר, בין בבניו הקטנים ובין בגדולים. נכונים הדברים בייחוד כאשר חלק משכר הלימוד הוא עבור תלמידים שאין בידם לשלם (או מלמדים עניים). השלוחים את בניהם לשיבות ודאי שחלק מהסכום יכולים להוריד מהמעשר. שכן "מותר לשלוח את הבן לתלמוד תורה טוב יותר מהמוצע, ולשלם ממצעות מעשר כספים את הפרש שכר הלימוד" (הלכות מעשר-כספים טז, ו).

בשו"ת יחווה-דעת (ג, עו) נשאל לגבי הוצאות על ילדיו ולאחר דיון ארוך הוא מכריע כי: "הנוהג להפריש מצעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שלחנו. וכן רשאי לסייע ממצעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים וכיוצא בזה, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה...".

¹¹ לגבי הנוסע לעבודה ברכב פרטי, לכאורה יכול הוא להוריד את ההוצאות על הטיפולים השוטפים, וצ"ע לגבי ירידת ערך המכונית בכל שנה, האם ניתן להוריד מהמעשר.

¹² כן משמע מהשאלת-יעב"ץ, בית לחם-יהודה (יורה-דעה רמט) בשם שו"ת שבות-יעקב (ב, פו), צדקה-ומשפט (ה, ח ובהערות). אך ההפלאה למסכת כתובות (נ, א) חולק עליו.

¹³ ראיתי כי בשו"ת מנחת-יצחק (ה, לד) כתב דזה דווקא הוצאות ומלבושים הצריכים לו בדרך הרגיל, אבל אם הוציא הוצאות יתירות אינו מנכה רק כפי ההוצאות הצריכות והמותר על חשבונו.

¹⁴ הרבא בספר הלכות מעשר-כספים (טז, ב-ג) בשם שו"ת משיב-דבר (יורה-דעה קלז) שו"ת דברי-מלכיאל (ה, קטו) ופסקי הגרש"ז אורבך.

שיש בהם איסור, כגון בשר לא חלק (חשוקי חמד פסחים לה.).

נחשב כאלו תרם את כל הסכום, ואינו צריך לשוב ולהפריש (חשוקי חמד ב"ב ט).

האם מותר לגבאי צדקה, לקחת אחוזים נבוהים?

ידוע ומפורסם הוא לכל, דמי שנותן נדבה למשל מאה דולר או פחות או יותר, אילו ידע שהמשולח יקח לעצמו שמונים דולר מזה, או תשע מאות, או חמש מאות מאלף, מעולם לא היו נותנים לו, והוא יותר אומדנא דמוכח, מההיא דזבין נכסי על מנת למיסק לארעא דישראל, ולא סליק דהמכר בטל (משנה הלכות ד, רלז).

האם מותר לקבל צדקה מנשים?

אברך בכולל שתורתו אומנותו, ואשתו פקידה או מורה בבית הספר, ומפרנסת את עצמה ואת בני ביתה מעשה ידיה לעצמה, כיון שאינה חייבת לעסוק במלאכה זו (חזו"ע ב, עמ' קל).

האם מותר לגבאי צדקה לפסוק שכירות לעצמו?

בדבר גבאי צדקה שכלפי עלמא היה נחשב שעוסק בחנם, אך לעצמו היה פוסק משכורת מסויימת, פשוט שצריך להחזיר, כי מאן שם ליה, כי אינו רשאי לפסוק שכירות לעצמו, כי אולי היה נמצא אחר שהיה עושה בחנם, אך אם יסכימו כל העוסקים ליתן מתנה עבור עבודתו, אפשר שרשאים (אג"מ א, פח).

האם מותר לקבל תמיכה מארגונים של גויים?

לכתחילה אין לקבל תרומה מגוי (שו"ע רנד), ויש מתירים בזמן הזה (ערוך השולחן). ולצורך פיקוח נפש, או שהגוי עושה לטובתו, מותר (חשוקי חמד ב"ב).

תורם למוסדות חסד ומקבל החזרים, האם כל הסכום נחשב בצדקה? מי שתורם למוסדות ומקבל החזרי מס, הרי זה

מעשר כספים

מה ההבדל בין מצוות צדקה למעשר כספים?

- א. לצדקה אין חשבון מדוייק, ולמעשרות נותנים על פי חשבון.
- ב. הנותן צדקה מובטח לו שלא יהיה עני, והנותן מעשרות מובטח לו שיעשיר.
- ג. בנתינת מעשרות, נעשה ממש שותף לקב"ה בכל עסקיו (אהבת חסד ב, יח).

האם יש חיוב להפריש מעשר כספים?

"עשר תעשר את כל תבואת זרעך", איתא בספרי, אין לי אלא תבואה, פרקמטיא וכל שאר רווחים מנין, תלמוד לומר את כל תבואת זרעך. אמנם מהר"ם מרוטנבורג והב"ח כתבו, שמעשר כספים אינו לא מן התורה ולא מדרבנן. ואם נהג לתת ג' פעמים הרי חובה עליו לתת מתורת נדר (יחו"ד ג, עו).

האם יש להתיר להפריש מעשרות לפרנסת בני ביתו?

הנוהג להפריש מעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שלחנו. וכן רשאי לסייע ממעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים. ומה טוב ומה נעים שהרצה להפריש מעשר מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הריוח או המשכורת, שיוכל לעשות במעות המעשר כל מצוה שירצה כפי ראות עיניו. ואם לא התנה כן בפירושו, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר בלי נדר, ואחר שיתירו לו, יתנה התנאי הנ"ל.

ואם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו, או רווחיו,

ב. הנותן צדקה מובטח לו שלא ייעני, והנותן מעשרות מובטח לו שיעשיר.
ג. בנתינת מעשרות נעשה ממש שותף לקב"ה בכל עסקיו (אהבת חסד ב, יח).

האם יש חיוב להפריש מעשר כספים?

"עשר תעשר את כל תבואת זרעך", איתא בספרי, אין לי אלא תבואה, פרקמטיא וכל שאר רווחים מניין, תלמוד לומר "את כל תבואת זרעך". אמנם מהר"ם מרוטנבורג והב"ח כתבו, שמעשר כספים אינו מן התורה ולא מדרבנן. ואם נהג לתת ג' פעמים הרי חובה עליו לתת מתורת נדר (יחו"ד ג, עו).

האם יש להתיר להפריש מעשרות לפרנסת בני ביתו?

הנוהג להפריש מעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שולחנו. וכן רשאי לסייע ממעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים. ומה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש מעשר מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הריווח או המשכורת, שיוכל לעשות במעות המעשר כל מצווה שירצה, כפי ראות עיניו. ואם לא התנה כן בפירוש, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר בלי נדר, ואחר שיתירו לו, יתנה התנאי הנ"ל.

ואם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו או רווחיו, יתנה מראש שיתן המעשר רק לאחר ניכוי הוצאות ביתו. אבל מי שחננו ה' בעושר, וידו משגת, יאחז צדיק דרכו לתת כל המעשר לעניים ולעמלי תורה (יחו"ד ג, עו).

האם מותר לתת מתנה גדולה לחתן וכלה נצרכים ולהוריד את ההפרש מכספי מעשר?

מותר לתת מכספי מעשר מתנה גדולה לחתן וכלה, ואין צורך להודיע להם שהנתינה מכספי מעשר (אבני ישפה א, קצ).

האם יש חיוב להפריש מעשר כספים?

"עשר תעשר את כל תבואת זרעך", איתא בספרי, אין לי אלא תבואה, פרקמטיא וכל שאר רווחים מנין, תלמוד לומר "את כל תבואת זרעך". אמנם מהר"ם מרוטנבורג והב"ח כתבו, שמעשר כספים אינו לא מן התורה ולא מדרבנן. ואם נהג לתת ג' פעמים, הרי חובה עליו לתת מתורת נדר [יחזה דעת ג, עו].

האם יש להתיר להפריש מעשרות לפרנסת בני ביתו?

הנוהג להפריש מעות **מעשר** ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפילו הם סמוכים על שולחנו. וכן רשאי לסייע ממעות **מעשר** בהוצאות **נישואי** בניו ובנותיו, כגון **לצורך** דירה ורהיטים. ומה טוב ומה נעים שהרוצה להפריש **מעשר** מכל רווחיו, וממשכורתו, יתנה מראש במפורש לפני שיבוא לו הריוח או המשכורת, שיוכל לעשות במעות המעשר כל מצווה שירצה כפי ראות עיניו. ואם לא התנה כן בפירוש, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר שהוא מפריש המעשר בלי נדר, ואחר שיתירו לו, יתנה התנאי הנ"ל.

ואם שעתו דחוקה, ואין ידו משגת לנהוג מעשר כספים מכל משכורתו או רווחיו, יתנה מראש שיתן המעשר רק לאחר ניכוי הוצאות ביתו. אבל מי שחננו ה' בעושר, וידו משגת, יאחז צדיק דרכו לתת כל המעשר לעניים ולעמלי תורה [יחזה דעת ג, עו].

האם מותר לתת מתנה גדולה לחתן וכלה נצרכים, ולהוריד את הפרש מכספי מעשר?

מותר לתת מכספי מעשר מתנה גדולה לחתן וכלה, ואין צורך להודיע להם שהנתינה היא מכספי מעשר [אבני ישפה א, קצ].

19. ילקוט יוסף קיצור שו"ע הלכות צדקה סעיף ט': הנוהג להפריש מעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו - רשאי לנכות מדמי המעשר דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, אפילו אם הם סמוכים על שלחנו.

והזן את בניו ובנותיו - נחשב כעושה צדקה בכל עת. וכן רשאי לסייע ממעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים הרבים אשר נתברכו בהם. וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים, השוקדים באהלה של תורה, שמצווה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם.

הפרשת מעשר כספים לאחר ניכוי הוצאות הבית

20. רמ"א על שו"ע יו"ד סימן רנ"א סעיף ג': פרנסת עצמו קודמת לכל אדם ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו אם הם עניים והם קודמים לפרנסת בניו ואחר כך בניו והם קודמים לפרנסת אחיו, והם קודמים לשאר קרובים, והקרובים קודמים לשכיניו, ושכיניו לאנשי עירו, ואנשי עירו לעיר אחרת. והוא הדין אם היו שבוים וצריך לפדותן.

21. שו"ת ציץ אליעזר חלק י' סימן ו': בשו"ת מהר"ם ברודא כתב בפשיטות, שחיוב מעשר כספים אינו מוטל אלא על הריווח שנשאר אחר כל הוצאות הבית, ובם אינו מחויב לקמץ ולצמצם הוצאותיו בשביל מצוות המעשר שקיבל עליו, ורשאי להתנהג בפרנסת ביתו באין מונע. והיות שרוב הפוסקים סוברים שחיוב מעשר הוא בגדר מנהג או מדרבנן, אפשר להקל

17. רמב"ם פרק י' מהלכות מתנות עניים הלכה ט"ז: הנותן מזונות לבניו ולבנותיו הגדולים שאינו חייב מן הדין במזונותיהם, כדי ללמד בניו תורה ולהנהיג בנותיו בדרך הישרה, הרי זה בכלל מצוות צדקה, וצדקה גדולה היא, שהקרוב קרוב קודם.

18. שולחן ערוך יו"ד סימן רנ"א סעיף ג': הנותן לבניו ובנותיו הגדולים שאינו חייב במזונותיהם כדי ללמד את הבנים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה וכן הנותן מתנות לאביו והם צריכים להם, הרי זה בכלל צדקה. ולא עוד אלא שצריך להקדימו לאחרים ואפילו אינו בנו ולא אביו אלא קרובו, צריך להקדימו לכל אדם. ואחיו מאביו, קודם לאחיו מאמו. ועניי ביתו קודמין לעניי עירו, ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת.

סעיף ד': כופין האב לזון בנו עני ואפילו הוא גדול כופין אותו יותר משאר עשירים שבעיר.

19. ילקוט יוסף קיצור שו"ע הלכות צדקה סעיף ט': הנוהג להפריש מעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו - רשאי לנכות מדמי המעשר דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, אפילו אם הם סמוכים על שלחנו. והזן את בניו ובנותיו - נחשב כעושה צדקה בכל עת. וכן רשאי לסייע ממצות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים הרבים אשר נתברכו בהם. וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים, השוקדים באהלה של תורה, שמצווה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם.

הפרשת מעשר כספים לאחר ניכוי הוצאות הבית

20. רמ"א על שו"ע יו"ד סימן רנ"א סעיף ג': פרנסת עצמו קודמת לכל אדם ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו אם הם עניים והם קודמים לפרנסת בניו ואחר כך בניו והם קודמים לפרנסת אחיו, והם קודמים לשאר קרובים, והקרובים קודמים לשכיניו, ושכיניו לאנשי עירו, ואנשי עירו לעיר אחרת. והוא הדין אם היו שבויים וצריך לפדותן.

ועוד כתב (יו"ד סי' רכ"ז) לחדש שהנהלת "כולל" יכולה לקחת כספי המעשר מהמלגה של האברכים, ואח"כ בכסף זה משתמשים שוב לטובת האברכים. וכתב שהמציא לפני שנים שהיה קשה לאברכים ליתן מעשר מסכום קטן כזה ולכן אמר שהנהלה יתנו הוספה של עשר אחוז לאברכים על המלגה וייקחו מעשר מהמלגה ויחזיקו המעשר לעצמם, ושפיר דמי לעשות כן, עי"ש. ברם, בספר באורח צדקה (פי"א סע' ע"ד) כתב בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאם המוסד מחייב אותו לתת הוראת קבע, לא נחשב כמעשר, אלא א"כ רק מבקש. ושם בהערה כתב לתמוה על המשנה הלכות. ומיהו ציין שהגרח"פ שיינברג זצ"ל הקל בזה.

עוד מצאתי בשו"ת יחו"ד (ח"ג סי' ע"ו) שהקל לנכות מדמי מעשר דמי פרנסת וכלכלת בניו

ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים אפ' הם סמוכים על שלחנו. וכן רשאי לסייע ממעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים וכיוצא בזה, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים הרבים אשר נתברכנו בהם, וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים השוקדים באהלה של תורה, שמצוה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא והקרוב קרוב קודם. ועדיף שיעשה תנאי כזה מתחילה, עי"ש.

בספר ועלהו לא יכול (ח"ב עמ' קי"א) כתב בשם הגרש"ז אויערבאך דהחזרי מס הכנסה שמקבל עבור כספים שתרם, צריך לעשר רק את הכסף שהחזירו וא"צ לתת את כל כספי החזר לצדקה.

ולדינא

א'. נראה שכיון שרבו הפוסקים שמעשר כספים הוא מדין מנהג והכי נקטינן, וכיון שהוא מדין מנהג יש מקום להקל לתת גם לצורך מצוה ולא רק לצורך צדקה. ומיהו מי שנהג כן בגלל שחשב שהוא חיוב, יעשה התרת נדרים, ויקבל על עצמו מכאן ולהבא שנותן בלי נדר, ואף לצורך מצוה, ובזה יצא מכל מיני חששות (ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' פ"ג, ויחו"ד ח"ג סי' עו ועוד, ויש מתירין גם בלי).

ב'. ואולם מכיוון שיש גם רבים הסוברים שהוא מדין צדקה, ממילא ראוי לתת מעשר כספים למקומות שמשמשים גם כצדקה. וכולל של אברכים והחזקת לומדי תורה בכלל זה, שעניניהם תלויים למלגה קטנה להחיות נפשם ונפש ביתם.

ג'. אף שדעת הט"ז והש"ך והפרישה ועוד שאפשר לקיים גם ב"מצוות" מעשר כספים, יש לסמוך על זה דוקא במצוה שלולא שהיה נותן מעשר לא היה מקיימה ואין לו עליו שום חובה לקיימה, בכה"ג אפשר להקל, ובפרט אם יש במצוה זו צורך הרבים, שזה גם בבחינה מסויימת כדין צדקה.

ד'. אם מפריש חומש מנכסיו, בודאי שיכול את החלק שמעל המעשר להפריש גם לצורך מצוה, לכו"ע.

ה'. בענין הוצאות לימודים של בניו ובנותיו ושאר כלכלתם, נראה שכיון שהיום אדם מרגיש חובה מוסרית לעשות זאת, וגם אם לא יעשה זאת יבואו מהרווחה ויקחו את ילדיו למשפחות אומנה וכדו', ממילא דבר זה הופך להיות בגדר של חובה. וכן במוסדות לימוד יש לחלק שאם זה מוסד שלא משלמים שם כלל או משלמים פחות, ורמתו הרוחנית והלימודית של הילד לא תפגע כלל, והאב בוחר לשלוח למוסד טוב יותר וקרוב יותר וכדו', והעלות יקרה, בזה אפשר שההפרש ישולם מכספי המעשר.